

19 Marheemroute

 44 km ca. 3 uur

Moerassig hoogveen vormde oorspronkelijk de natuurlijke grens tussen Groningen, Friesland en Drenthe. Deze grens was vaag en de ontginningen vanaf de dorpenreeks Marum – Tolbert liepen tot 'ergens in het hoogveen'. Rond 1500 liep de ontginning tot de Carolieweg, die toen een leidijk was. De aanleg van deze dijk was nodig omdat de ontgonnen veengronden door de ontwatering vrijwel direct inklonken en zo last kregen van zuur drangwater uit het hoogveen. In die tijd begon jonker Wigbolt van Ewsum van Nienoord landerijen met veen aan te kopen. Rond 1554 kon hij, door het graven van het Leeksterhoofddiep, met de ontginning beginnen. Later volgde de aanleg van andere kanalen, waaronder de Jonkersvaart die rond 1820 werd gegraven. Op sommige plaatsen staken zandruggen boven het hoogveen uit. Daarover lopen de oudste, prehistorische wegen zoals bij Allardsoog. Tussen Marum en Tolbert weerspiegelen drie parallel lopende wegen elk een periode uit de ontwikkeling van het wegverkeer.

arbeiders en (opnieuw) beginnende boeren konden hier slechts een moeizaam bestaan opbouwen. Het landschap, met een half open, half besloten karakter, wordt gekenmerkt door een sterk verspreide **kleinschalige bebouwing**.

4 De heide van **Bakkeveen** is een wandeling waard. Deze hooggelegen **heide** bood meer dan 2000 jaar geleden een verbindingsmogelijkheid omdat men hier niet werd opgehouden door brede beken of rivieren. Langs de oude wegen liggen enkele grafheuvels uit de ijzertijd (500 v. Chr.-50 na Chr.). Dezelfde wegen werden nog gebruikt in de tijd van de koetsen, maar die reden de vegetatie stuk, waardoor de wind vat kon krijgen op het blootliggende zand. Er ontstond een holle weg doordat het weggeblazen zand direct langs de weg in de vegetatie opwaaide tot langgerekte smalle ruggen. Op de flanken van de hellinkjes bij de holle weg en de grafheuvels groeit kraaiheide, een heidesoort die alleen in Noord-Nederland voorkomt. Evenals elders in Nederland lijdt de heide ook hier onder de voedselrijke neerslag waardoor ver-

Het Iwemastehuis aan het Malijksepad te Niebert

Praktische informatie

START Marum Wendtsteinweg, 9363 AL.

P Marum centrum, 9363 AL.

Marum. Bakkeveen. Opende Restaurant bij dagrecreatieterrein Strandheem (Parkweg 2, 9865 VP, www.strandheem.nl. Apr.-aug.).

Opende Bekkema Rijwielverhuur, Kolonieweg 6, 9865 VZ, 0594 65 94 38 (zo gesl.). Ca. 2 km naar route.

! Als het niet al te modderig is, kunt u het Malijkse pad **2** na Marum nemen. Deze routevariant is niet bewegwijzerd (stippellijn op het kaartje).

! Er is een bewegwijzerde aanrijroute vanaf de VVV van Drachten. Ca. 12 km naar route.

! Weidegebied/akkerland – Bos – Heide

1 Langs het Malijkse pad liggen oudere boerderijen en twee borgen: de **Coendersborg** te **Nuis**, in zijn huidige vorm een herenhuis uit 1812, en het Iwemasteenhuis te **Niebert**, het oudste stenen huis (1389) van de provincie.

2 Tussen **Marum** en **Niebert** lopen drie wegen uit verschillende perioden van het wegverkeer evenwijdig aan elkaar. Het **Malijkse pad** was de ontginningsbasis van de wegdorpenreeks Marum – Tolbert. Rond 1850 werd de weg op de grens van de bouwlanden en de weilanden door de provinciale waterstaat verhard. Hierdoor schoof de bebouwing geleidelijk op naar deze 'nieuwe' provinciale weg die de slagader werd van het gebied. In de jaren vijftig werd ten noorden daarvan weer een autoweg aangelegd; begin jaren tachtig werd die tot snelweg uitgebreid: de A7.

3 Tussen **Niebert** en **Allardsoog** steekt de route door een voormalig turfwinninggebied. Men was hier primair uit op de winst die de turfgraverij opleverde en bekommerde zich niet om het gebruik van de grond na de vervening. Tal van veen-

grassing optreedt. Om dit tegen te gaan wordt de hei begraasd door schapen en paarden.

5 De nederzetting **De Wilp** ontstond aan het einde van de 18e eeuw. Er waren toen geen straten maar uitsluitend vaarten met daarlangs modderige paden. De inwoners waren hoofdzakelijk veenarbeiders. Vanaf de tweede helft van de 20e eeuw werden de vaarten gedempt en ontwikkelde het dorp zich tot een moderne plaats.

6 Vlak bij Trimunt ligt **Jilt Dijkshede**, het enige overgebleven heideveld in de regio. Hier is ook nog een restant hoogveen te vinden van vóór de grootschalige hoogveenontginningen, die in de 16e eeuw begonnen.

7 Na het zandwinningsgat Strandheem (recreatiegebied) volgt de route de **Leidijk** die plaatselijk nog een meter hoog is. Deze leidijk moest het zure hoogveenwater weren van de graslanden in het Dwarsdiep.

